

“Seksualiteit is in ieder geloof een heikel punt. De meest simpele, meest oorspronkelijke behoefte van ieder levend organisme, zich voort te planten en zichzelf en een ander plezier te verschaffen, wordt gezien als duivels gevaar en gebruikt als disciplinair onderdrukkingsmiddel. Wat hiervan de gevolgen kunnen zijn, zien we in de tegenwoordige Rooms Katholieke kerk; niet alleen in de ellende van het kindermisbruik, maar ook in de jarenlang in kloosters als slavinnen misbruikte “Gevallen vrouwen” en hun kinderen, in de omgang met gescheiden mensen in een nieuwe relatie, met volwassen homosexualiteit, en met seksualiteit buiten het huwelijk.”

(Artikel: Seksualiteit is in ieder geloof een heikel punt

Nelleke Noordervliet. Toevoegingen door ondergetekende.

Trouw, Opinie, 23 februari 2019.)

=====

De officiële leer van de Rooms Katholieke kerk over seksualiteit is pijnlijk eenvoudig: alles is onder zware zonde verboden, op één uitzondering na: de sexuele omgang tussen een legitiem getrouwd echtpaar, zonder voorbehoedmiddelen en slechts op de “normale” manier, zodat er eventueel kinderen uit kunnen voortkomen. En oh ja: je mag dan gebruik maken van de tijden, dat de vrouw onvruchtbaar is.

Dit alles met een beroep op de zogenaamde natuurwet.

Bestaan er natuurwetten? De wet van de zwaartekracht lijkt me een goed voorbeeld. Zo ook de wet, dat leven in al zijn vormen zoekt naar behoud en naar nakomelingschap.

Bestaan er ook morele natuurwetten? Ik kan er één aanwijzen, maar ik vraag me toch direct af, of dit nog wel een natuurwet mag genoemd worden: *“Behandel de ander, zoals je zelf behandeld wilt worden”*.

Dat sluit een groot aantal van de zogenaamde tien geboden in: *“Gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult niet vals getuigen”*; enz.

Het is een natuurwet, dat wij zullen sterven. Toch bevechten wij heel legitiem deze natuurwet, door zo lang als mogelijk met medische hulpmiddelen deze regel uit te stellen, en als het sterven dan toch onontkoombaar is, dit proces zo pijnloos mogelijk te laten verlopen. Dat is niet *“volgens de natuur”*, maar heel duidelijk: *“volgens ons gegroeide inzicht, onze steeds uitgebreidere mogelijkheden en mededogen”*.

Soms is het zo, dat *“volgens de natuur”* een vrouw niet in staat is een kind te

baren. Maar met heel veel medische hulpmiddelen is deze “natuurwet” aanzienlijk teruggedrongen. En we zijn er blij om. Wat is de kern van deze verschuivingen?

Onze kennis en kunde groeien explosief. Dat kan afschuwelijke gevolgen hebben – met atoomwapens kunnen wij nu voor het eerst in de geschiedenis bijna de gehele mensheid uitroeien –, maar ook onze kennis om het leven te genezen en om ziektes en misgroei te verbeteren, groeit in hoge snelheid. Hierin verbetert cultuur de natuur; dit volgens een andere wet, namelijk dat onze kennis en kunde groeien door het goed gebruiken van ons verstand. Mijn stelling is, dat juist door deze wet van groeiend inzicht de ijzeren natuurwet opzij wordt gezet, ook in moreel opzicht. Ik kom hierop nog terug.

Maar eerst dit: een van de oorzaken van het combineren van seksualiteit met zonde, is de opvatting van Augustinus over de erfzonde. Die fundamentele aanleg tot het kwade zou in ons tot stand komen via de seksualiteit en daarmee dus ieder geboren mens besmetten. Sex is bij Augustinus dus de wortel van alle kwaad en zelfs in een geoorloofd gebruik ervan binnen het huwelijk meende hij nog te moeten spreken over “geoorloofd kwaad”. Augustinus bestreed Pelagius, die echt wel van het bestaan van zonde en van de noodzakelijkheid van Goddelijke vergeving doordrongen was, maar niet kon geloven, dat een pas geboren baby al vervloekt was en dodelijk geïnfecteerd met het kwaad. Zo projecteerde Augustinus zijn berouw over zijn eigen losbandige jeugd als een duistere schaduw over het westerse christendom. Via veel gemanipuleer wist hij Pelagius te laten veroordelen.

Deze zeer kwalijke verbinding tussen seksualiteit en oer-zonde werd nog verhard door de theologie van de zogenaamde natuurwet.

“Natuurwet of natuurrecht staat voor een geheel van principes en regels die universele geldigheid zouden hebben en mede daarom boven de regels van het positieve recht zouden gaan. In de gangbare opvatting slaan deze termen uitdrukkelijk niet op de natuur in de zin van de planten- en dierenwereld, maar op de menselijke natuur, die gekenmerkt wordt door het verstand (de rede) “. (Definitie volgens Wikipedia, encyclopedie.)

Toegepast op menselijke relaties leverde dit een moraal op, die er zonder meer van uitging, dat het Gods wil was, dat de zogenaamd klaarblijkelijke verschillen tussen man en vrouw, en de gerichtheid van de seksualiteit op een kind, onverkort

moesten worden gehandhaafd. Zó was de natuurwet, klip en klaar, en elke afwijking ervan was dus “tegennatuurlijk”. De kerk wist één op één, wat precies Gods wil was. Je kon het zo aflezen aan de “natuur” van een man en een vrouw! En dat bij andere volken en in andere culturen wat genuanceerder naar het gegeven verschil tussen man en vrouw werd aangekeken, was natuurlijk een ergerlijke dwaling!

Homosexualiteit en transgender zijn waren daarmee tegennatuurlijk, en dus tegen Gods wil. Wellicht kon je er niets aan doen, dat je je zo voelde, maar de praxis was een belediging van de Eeuwige! Dat tenminste vier procent van de jongeren dit soort gevoelens heeft, speelt geen rol in Gods bedoelingen. Verandering van geslacht? Experimenteren met en genieten van sexualiteit buiten de nauwe grenzen van het wettelijke huwelijk: zware zonde! En zelfs binnen dat huwelijk waren er nog zondige valkuilen genoeg.

Voor veel goedwillenden was de innerlijke reactie dan ook scrupulositeit: grote angst voor God, voor de zonde en voor de straffen, die God in petto had.

De vergeving van al deze zonden was praktisch uitsluitend voorbehouden aan een andere instelling van de zelfde kerk: de biecht. Maar ook hier onder strikte voorwaarden. Alweer: omdat God het zo gewild en geregeld had.

En wie meent, dat het feit, dat vrouwen geen priester mogen worden, niets te maken heeft met het bovenstaande, zou eens kunnen proberen mij hiervan te overtuigen! Is voor mannen, die verplicht zijn om celibatair te leven, de reële vrouw niet de grote verleiding? Als mannelijk celibatair priester verlies je daarmee immers ook de glans, de macht en de uniciteit van het priester-zijn. Zou God alweer gewild hebben, dat vrouwen niet tot het ambt mogen worden toegelaten? In veel kerken begint men hier genuanceerder over te denken; zo niet in de Rooms Katholieke kerk.

Gelukkig is die God voor velen dood – al trekken kerkelijke leiders nog steeds aan dit dode paard, getuige de Nashville-verklaring in sommige orthodox protestantse kerken en als antwoord het kolossale zwijgen hierover in de officiële Rooms Katholieke kerk. Je zou er onkerkelijk om worden, juist uit mededogen met medemensen, die moeten leven in de situatie van uitzondering.

Dat priesters vaak vanaf het klein seminarie – dus vanaf het begin van hun puberteit opgeleid werden in een sfeer van ontkenning en onderdrukking van sexualiteit, met het uitsluiten van mogelijkheden tot experiment, heeft mijns inziens zeker bijgedragen tot de verschrikkelijke ontsporingen van het kindermisbruik in de

Rooms katholieke kerk. Ik kreeg als veertienjarige een brief van de prefect van het klein seminarie mee, waarin stond, dat mijn ouders moesten voorkomen, dat ik gemengd ging zwemmen of naar het strand ging. Deze mentaliteit werkt door tot en met de misdadige behandeling als slavinnen van “gevallen vrouwen” en hun kinderen in vrouwenkloosters, waar de religieuzen deze mensen juist liefdevol hadden moeten opvangen, omdat de buitenwereld hen veroordeelde.

En eigenlijk is het erg vreemd, dat bisschoppen en kardinalen, die vanaf hun twaalfde jaar opgevoed zijn in deze celibataire ontkenning van hun persoonlijke seksualiteit, nu moeten optreden tegen en oordelen over sexuele misdadigers binnen de clerus, maar de duistere grond onder dit alles niet aan de orde kunnen, mogen of willen stellen.

Wat is de apofatische theologie dan een bevrijding! De zekerheid, dat je van God en van Gods bedoelingen niets weet, en dat hetgeen je wel van God meent te kunnen zeggen, veel meer over jou zegt, dan over God. *“Nu God dood is, kunnen we weer geloven”*, schreef een monnik.

Geloven in wat? In toenemend begrip voor mensen, in sterker wordend mededogen, in het besef, dat iedere mens zijn/haar eigen weg mag en moet gaan vanuit de situatie, waarmee hij “in het leven geworpen is”. Het recht om genuanceerdere en meer humaan geworden inzichten te mogen doorvoeren, ook al gaat het tegen vroegere morele zekerheden in.

En het geloof in het laatste woord van alles en allen omvattende liefde, onvoorwaardelijk en oneindig, niemand en niets uitsluitend. Het geloof in een nieuwe God, die verrijst uit het graf van de dode; een God, die “liefde is”, en *“die niets liever doet dan zonden vergeven; en hoe groter ze zijn, des te leuker vindt God dat”*. *“God als een onmetelijke oceaan van barmhartigheid”*, (Meister Eckhart o.p. in preken, rond 1315.)

Een God, die je altijd moet zoeken, en als je denkt dat je Hem begrijpt, is het zeker niet God, die je begrijpt. (Woorden van dezelfde Augustinus) De God van de weidse ruimte – de “Wite”, zoals Meister Eckhart het zei – waarin alles en iedereen mag worden, wie of wat hij ten diepste is, zoals de vrucht in de schoot van een moeder: geliefd vanaf den beginne. De God, die hoopt, dat wij worden zoals Hij: *“Die Zijn zon laat schijnen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, en Zijn regen zendt over goeden en slechten”*.

Zo ontstaat een nieuw beeld voor de Onafbeeldbare – een meer mededogend en alomvattend beeld – : God als de weerloosheid van de alles en allen omvattende liefde; weerloos, zoals Jezus Christus zelf was en zoals hij Zijn God toonde in de Voetwassing. Die geloofshouding is zo ongeveer het tegenovergestelde van het tegenwoordige bestuur in de Rooms Katholieke kerk, dat geboetseerd is op het voorbeeld van het dictatoriale Romeinse keizerrijk, zelfs met behoud van veel van zijn titels. Maar daar waar liefde is en vriendschap – in welke vorm dan ook – en niet waar de macht is, daar is God. Wordt het Evangelie toch nog een Blijde Boodschap!

En wie werkelijk iets wil veranderen aan de macht en het machtsmisbruik binnen de Rooms Katholieke kerk zou moeten overwegen om de “Trias politica”, de drie machten: wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht – niet meer te laten in één hand: de hand van een bisschop, maar ze onderling onafhankelijk te maken. Een idee, dat in de hedendaagse beschaving al breed wordt gedragen.(Gedachte, die ik opving uit de mond van de vroegere Leuvense rector magnificus: Rik Torfs.)

Maart 2019.
Leo Raph. A. de Jong o.p.

=====

Als naschrift:

“De crisis dwingt de kerk zich te vernieuwen”, schrijft Timothy Radcliffe o.p. oud-magister van de Orde, in het tijdschrift “The Tablet”. ‘Alle andere opties zijn niet meer dan het herschikken van het meubilair.’

Het ontdekken van nieuwe vormen van kerk zijn is bij het Tweede Vaticaans Concilie al voorzien, merkt hij op, met een minder clericale kerk, mogelijk gehuwde priesters, een krachtige plek voor vrouwen en meer synodaal bestuur”.

=====